

4. **Іовчу Г. М.** Політична участь громадян країн ЄС та України: порівняльний аналіз: автореферат дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Ганна Михайлівна Іовчу; Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2011. – 16 с.
5. **Краплич Р.** Основи життєздатності неприбуткових організацій і мобілізація громади: Посібн. для осередків громадської активності / Руслан Краплич. – Рівне: ПП ДМ, 2008. – 128 с.
6. Політологія. Кн. перша: Політика і суспільство. Кн. друга: Держава і політика / [А. Колодій, Л. Климанська, Я. Космина, В. Харченко]. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 664 с.
7. **Радул В. В.** Соціальна активність у структурі соціальної зрілості (теоретико-методологічний аспект): Моногр. / В.В. Радул. – Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 256 с.
8. **Ротар Н.** Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду: Моногр. / Н. Ротар. – Чернівці: Рута, 2007. – 315 с.
9. **Смирнов С. Д.** Образ мира: проблема активности психического отражения / С. Д. Смирнов. – М., 1985. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://psychlib.ru/mgppu/Spo-001/Spo-001.htm>
10. **Чемшит А. А.** Основы политологии: Учеб. пособие для студ. вузов / А. А. Чемшит. – Севастополь: Изд-во СевГТУ, 1996. – 255 с.
11. **Чернега Р. Т.** Участь громадян у місцевому самоврядуванні України: правові питання: Моногр. / Р. Т. Чернега. – Ів.-Фр. друкарня «Місто НВ», 2008. – 116 с.
12. **Шумляєва І.** Деякі аспекти залучення населення до вирішення питань місцевого значення / І. Шумляєва // Муніципальний менеджмент: становлення та розвиток в Україні: Мат. наук.-практ. конф. за міжнар. участю / [За заг. ред. Ю. П. Шарова]. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2004. – С. 165-168.
13. **Almond G.** Introduction: A Functional Approach to Comparative Politics / G. Almond // Politics in Developing Areas / Ed. by G. Almond, J. Coleman. – Princeton, 1960.
14. **Deutsch K. W.** Social Mobilization and Political Development / K. W. Deutsch // American Political Science Review – 1961. – №.55. – P.493-514.

УДК 324:342.3(477)

В. К. Орловський

УЧАСТЬ ОПОЗИЦІЙНИХ ПАРТІЙ У ВИБОРЧИХ ПЕРЕГОНАХ (НА ПРИКЛАДІ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2010 РОКУ В м. ЮЖНОУКРАЇНСЬКУ)

Досліджена участь опозиційних партій під час виборів міського голови в м. Южноукраїнску. Проаналізовані політико-правові передумови місцевих виборів 2010 р.

Ключові слова: опозиція, партії, маніпуляції, вибори, електорат.

Исследовано участие оппозиционных партий во время выборов городского головы в г. Южноукраинск. Проанализированы политико-правовые предпосылки местных выборов 2010 г.

Ключевые слова: оппозиция, партии, манипуляции, выборы, электорат.

Investigated participation of opposition parties in the mayoral election in Yuzhnoukrayinsku. Analyzed the political and legal conditions of the local elections in 2010

Keywords: opposition party, manipulation, election, electorate.

© В. К. Орловський, 2012

В умовах розвитку нашої держави особливої уваги набувають дослідження проблем ефективності функціонування партійних регіональних осередків та становлення місцевого самоврядування в регіонах. Діяльність опозиційних політичних сил є показником демократичності держави.

Опозиція в будь-якій демократичній країні – не менш важлива частина політичної системи, ніж власне влада. Від того, наскільки реально опозиційні сили можуть виконувати свої функції (формування альтернатив владним рішенням, контроль виконавчої влади, критика державної політики), від того, наскільки влада дозволяє це робити, – багато вчому залежить розвиток держави [2].

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі регіональних політичних сил, які є

Політична наука в Україні має достатні доробки в дослідженні феномена політичної опозиції. Зокрема, соціально-політичні, юридичні основи діяльності політичної опозиції розглядалися у роботах В. Бабкіна, І. Варзаря, О. Гараня, В. Горбатенка, І. Жданова, В.А. Колодій, М. Михальченка, Ф. Рудича, С. Рябова, М. Томенка, П. Шляхтуна, В. Якушика та ін.

Метою даного дослідження є аналіз участі опозиційних партій у виборчих перегонах (на прикладі виборів в м. Южноукраїнську) в контексті місцевих виборів 2010 року.

Уже стало традиційним, що рік напередодні чергових парламентських виборів щоразу стає роком прийняття нового виборчого закону України. Не став винятком і минулий 10 липня 2010 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів».

Підготовка нового Закону «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» відбулась без залучення фахівців, науковців, експертів.

До негативних умов проведення місцевих виборчих кампаній можна віднести і заборону на самовисування, і скорочення всіх термінів виборчого процесу, і грошову заставу кандидатів, і відсутність прозорої схеми апеляцій та оскарження виборів у судових органах.

Вибори депутатів ВР АРК, обласних, районних, міських, районних у містах рад проводяться за змішаною (мажоритарно-пропорційною) системою, за якою 50% обираються за виборчими списками політичних партій, 50% – в мажоритарних виборчих округах. У принципі, вважати це нововведенням не зовсім коректно, оскільки в 1998 та 2002 роках Україна таке вже бачила. Поєднання закритих партійних списків з одномандатними мажоритарними округами уособлює в собі негативи як чисто пропорційної, так і чисто мажоритарної системи виборів. Чергові, позачергові місцеві вибори призначаються не пізніше ніж за шістьдесят днів до дня виборів, а виборчий процес розпочинається за 50 днів до дня чергових, позачергових місцевих виборів [7].

Аналізуючи норми виборчого законодавства, слід зазначити, що позапарламентські партії були позбавлені права брати участь у формуванні територіальних виборчих комісій, що порушує рівність та можливості суб'єктів виборчого процесу.

Місцева організація партії може висувати кандидатів на місцевих виборах за умови, що вона зареєстрована в установленому законом порядку не пізніше як за триста шістьдесят п'ять днів до дня виборів. Норма цього Закону вигідна «старим» партіям, станом на 2010 рік найбільшу мережу первинних організацій зареєструвала та легалізувала ПР – понад 17 тисяч, СПУ та КПУ – по 12 тисяч, «Єдиний Центр» – майже 12 тисяч, Народна партія – понад 7 тисяч, НУ – близько 5 тисяч, ВО «Батьківщина» – близько 5 тисяч. Водночас лише 19 осередків «Фронту змін» зможуть делегувати кандидатів, 631 – ні, «За Україну!» – 199 зможуть, 209 – ні, «Сильна Україна» – 427 матимуть право, 785 – ні, і так далі. Крім того, як суб'єкти виборчого процесу скасовуються іменні блоки та блоки політичних партій. В європейській практиці для виборчих блоків просто встановлюється вищий прохідний бар'єр. Наші ж законодавці пішли радикальнішим шляхом, але не в інтересах народу, а спрямованим проти певних опозиційних і нових політичних сил.

До позитивних моментів виборчого законодавства слід віднести те, що кандидати у депутати можуть балотуватися виключно в раду одного рівня. Тобто, якщо раніше кандидат міг бути прописаний в партійний список до обласної, міської, районної рад одночасно, то тепер йому треба визначитися конкретно не тільки з партією, яка його висуватиме, а й з радою, в яку кандидат хоче балотуватися. Вже не буде широкої альтернативи, коли кандидат не пройшов в обласну раду, то має шанс потрапити в міську, або ж коли пройшов у дві одночасно, то тоді починає вибирати пріоритетність для себе [3].

Також можна розцінити як певний позитив можливість балотуватися за партійними списками і на мажоритарному окрузі водночас до тієї ж ради. Тобто, дрібніші партії зможуть використовувати цей нюанс для того, щоб покривати всі виборчі округи своїми представниками і покладати на них агітаційну та організаційну роботу.

Заборону про створення виборчих блоків на місцевих виборах 2010 року можна оцінювати як перехідний елемент від партійних списків до мажоритарки. Оскільки влада в Україні поступово повертається до системи радянських часів, то можна передбачати, що наступні місцеві вибори будуть відбуватися виключно на мажоритарній основі [5].

Основні політичні сили, що брали участь у виборчому процесі у м. Южноукраїнську та могли врахувати на підтримку виборців, значною мірою співпадали з загальною – Національними тенденціями і умовно їх можна розділити на дві групи: перша група, постійні учасники виборчих перегонів, які мають достатній досвід політичної боротьби; друга група – це місцеві політичні проекти.

Серед традиційних учасників виборів можна відзначити Партію Регіонів, ВО «Батьківщина»,

КПУ, «Народний Рух», «Українську народну партію», партію «Зелених». Нові гравці на політичній арені міста – це: «Сильна Україна»; «Фронт змін», «Єдиний центр». До партій місцевих політичних проєктів можна віднести «Совість України», «Козацька українська партія».

Загалом у місцевих виборах в Южноукраїнську брали участь 18 політичних партій. На посаду міського голови претендували п'ять осіб від різних політичних партій.

Проаналізувавши персональний склад ТВК у розрізі партійності, можна зробити висновок, що в ТВК були представники опозиційних політичних партій, однак більшість у ТВК отримали представники провладної коаліції. Орієнтовно половина складу ТВК мала попередній досвід роботи у виборчих комісіях. Те, що більшість у виборчих комісіях мали представники провладних партій, створювало умови для прийняття комісією упереджених рішень. Зокрема, це стосувалось розгляду скарг і звернень від кандидатів. Найчастіше ці скарги стосувались розповсюдження агітаційних матеріалів без належного зазначення вихідних даних. Загалом гучних скандалів та «з'ясування стосунків» за результатами голосування та розподілу депутатських портфелів у м. Южноукраїнську не відбулося. Члени ТВК не були захищені від морального тиску з боку учасників виборчого процесу. Тут ще раз проглядається недосконалість закону про вибори народних депутатів, про що неодноразово попереджали політологи напередодні виборів [5].

Основні політичні сили, що претендували на отримання депутатських мандатів, мали власні виборчі штаби, здійснювали активну агітаційну кампанію, делегували своїх представників у територіальну та дільничі виборчі комісії, забезпечили підбір спостерігачів. Однак, незважаючи на формальне збільшення партій – учасниць виборчого процесу, їх позитивні результати виявились досить скромними, оскільки у завдання більшості з них було або «відтягнути» на себе голоси основних конкурентів, або просто заявити про себе та продемонструвати принцип багатопартійності в дії. Як і під час попередніх виборчих кампаній, актуальним залишився особистий підхід при визначенні претендентів на мандати, однак у цілому результати партій у мажоритарних округах радикально не відрізняються від розподілу голосів, здобутих на підтримку партійних списків. Орієнтація на особистості, а також звернення до політичних, а не бюрократичних для міста питань привели до нівелювання справді актуальних проблем місцевого розвитку. Саме тому виборець голосував за політичні бренди – партії, які вже досить довго працювали з виборцями і вели агітаційну кампанію. Річ у тому, що на території Миколаївської області м. Южноукраїнськ є базовим для партій «Батьківщина» та «Фронт Змін». Найвищі результати за БЮТ і Юлію Тимошенко на виборах серед міст та районів Миколаївської області давав саме Южноукраїнськ. Це пояснюється перш за все значно іншим демографічним складом населення та активною роботою партійних осередків.

Кількісний склад місцевого парламентаризму – 36 депутатів – визначила Миколаївська обласна рада, обиралася вона за змішанною системою (мажоритарно-пропорційною). Половину (18 депутатів) обирали за виборчими списками місцевих організацій політичних партій, другу половину загального складу – в одномандатних мажоритарних виборчих округах.

Отже, коли територіальна виборча комісія завершила реєстрацію кандидатів у депутати міської ради і на посаду міського голови, за 36 мандатів до міського парламенту змагалися 329 кандидатів: 177 – у багатомандатних та 152 – в одномандатних мажоритарних округах. Таким чином, кількість на одне депутатське місце, становить серед висунутих за партійними списками майже 9, у мажоритарних округах майже 8,5 [6].

Всього будинків в Южноукраїнську 370, а виборців – 32397, явка на дільницях у день виборів склала майже 33% – одна з найнижчих по Миколаївській області. За даними ТВК, голоси були віддані в такій кількості: ПР – 2892, БЮТ – 1818, «Сильна Україна» – 696; КПУ – 622, «Фронт змін» – 568; СПУ – 417; ПСПУ – 173, НП – 144; Партія Зелених – 138; «Свобода» – 106; «Третя сила» – 94; НРУ – 183; Проти всіх – 1909 [6].

Підсумовуючи, можна зробити висновки, що виборчим правом в Южноукраїнську не скористалась більша частина населення. За результатами виборів стало очевидно, що основну увагу виборців привертала саме політичні питання загальнонаціонального характеру, а не проблеми місцевої територіальної громади. Також слід зазначити, що багато кандидатів у депутати мали недостатньо визначені, нечіткі політичні програми, відчувався їхній непрофесіоналізм і обмеженість у фінансових ресурсах.

Підбиваючи підсумки про вибори до органів місцевого самоврядування в м. Южноукраїнську, можна вказати на наступне. Загальний склад ради майже на три чверті складається з носіїв партійних квитків. Половина обранців южноукраїнської громади вже мають досвід депутатської діяльності, чверть обиралася неодноразово.

Також слід відзначити, що проведення кампанії 2010 року в м. Южноукраїнську з виборів народних депутатів місцевих рад та міських, селищних, сільських голів запам'ятеється рекордно

низькою явкою виборців та високим відсотком виборців, які не підтримали жодного кандидата, жодну партію.

По виборах міського голови, за даними ТВК голоса виборців були віддані в такій кількості : А.Н. Стулін – 3088; М.І. Тульський – 3011; Ю.І. Буйновський – 832; В.О. Горлова – 653; Ю.І. Єременко – 577. Не підтримали жодного кандидата – 2134. По багатомандатному округу пройшли 5 політичних сил: ПР– 2491, БЮТ-«Батьківщина» – 2349; КПУ –757; «Сильна Україна» – 678; «Фронт змін» – 433 [6].

Таким чином, у 2010 році, під час проведення місцевих виборів перемогу на виборах міського голови у Южноукраїнську здобув Андрій Стулін – підприємець, який на той час уже був депутатом і керував фракцією «БЮТ – Батьківщина» в Південноукраїнській міській раді. Його головним конкурентом на виборах був Михайло Тульський – колишній мер Южноукраїнська (1994 – 2001), якого зараз миколаївці знають як начальника управління економіки Миколаївської ОДА. Різниця між Тульським і Стуліним була дуже невелика – всього-70 з гаком голосів (на користь Стуліна). Таким чином, Стулін став єдиним мером-БЮТівцем в Миколаївській області. Такий колосальний успіх БЮТу в місті атомників явно дратував їх опонентів. І прийшовши до влади, «регіонали», очевидно, вирішили цю тенденцію зламати. Була зроблена безпрецедентна, масштабна за розмахом атака на місцевих лідерів БЮТ [1].

У вересні 2011 року Стуліна опинився в епіцентрі скандалу. СБУ склала на нього протокол про корупцію, в якому було зафіксовано, що незважаючи на займану посаду, Стулін як і раніше числився в складі засновників однієї з приватних фірм. Сам же Стулін заявив, що корупцією він це не вважає, але сам факт визнав: в засновниках він дійсно був, хоча ніякого прибутку фірма не приносила.

А.Стулін пов'язує спроби усунення його з посади з парламентськими виборами, які пройдуть в Україні в жовтні 2012 року. «Перед виборами незалежна команда не потрібна на території Миколаївської області, тому поставлено завдання будь-яким способом прибрати мене і, відповідно, тих, хто разом зі мною працює, щоб на виборах не було проблем. Під час виборів мери міст повинні бути абсолютно слухняними людьми. Скажу чесно, я ніколи нікому не дам фальсифікувати вибори, мою позицію знають, і в цьому полягає вся проблема», – пояснив мер Южноукраїнська [4].

Упродовж минулого та нинішнього років після місцевих виборів обласна адміністрація постійно наполягала на необхідності усунення мера Стуліна, обґрунтовуючи це господарськими претензіями до його роботи.

Коли всі спроби провладної сили дискредитувати мера-опозиціонера закінчились нічим, правоохоронці захопили приміщення мерії, кабінет міського голови та фізично намагалися видворити Стуліна за межі службового приміщення. Мер Южноукраїнська разом з кількома заступниками забарикадувався в приміщенні. До міськдержадміністрації почали прибувати мешканці міста, налаштовані відновити правопорядок та звільнити свого мера. Представники правозахисних громадських організацій та мешканці Южноукраїнська впевнені, що зміст претензій до мера Стуліна полягає лише у радикальному неспівпадінні його політичної позиції з позицією партії влади. Особливо напередодні парламентських виборів [1].

Після проведеної операції «замінування-розмінування» приміщення мерії А. Стулін із прибічниками покинув приміщення. А наступного дня його туди не пустили не просто як мера, але і як громадянина, оскільки виконуючою обов'язки міського голови Галиною Поліканіною вже було підписано розпорядження про те, щоб громадянина А. Стуліна в будівлю мерії не пускати. Цей момент можна вважати моментом остаточного повалення Андрія Стуліна з посади мера міста атомників. На сесії міськради 26 квітня на посаді в.о. міського голови був затверджений інший регіонал, теж член депутатської фракції ПР у Південноукраїнському міськраді – Євген Квасневський, який, до речі і переміг на дострокових виборах 9 вересня 2012 року [1].

Тиск на мера м. Южноукраїнська став черговим кроком влади із «зачистки» мажоритарних округів від потенційних кандидатів-переможців на майбутніх виборах до Верховної Ради та кроком до зменшення впливу на електоральне поле представників місцевої влади, що мають опозиційні переконання.

У підсумку хотілося б відзначити нездатність місцевих опозиційних політичних сил цивілізованими методами досягати результату. Опозиційні сили, практично всі без винятку, все ще не сприймаються суспільством як реальна альтернатива нинішній владі. Проблема «тушок» як у місцевих радах, так і у Верховній Раді продовжує залишатися актуальною. Партійні сили ще неспроможні формувати список таким чином, щоб уникнути цього ганебного явища в політиці.

Бібліографічні посилання:

1. В Южноукраїнске появится новый правитель. Надолго ли? [Електронний ресурс] – Режим

2. **Жданов І.** Рік опозиції: місце під холодним сонцем / Ігор Жданов // Дзеркало тижня. – 2011. – № 10. – С.2.

3. Законопроект №6601: топтання по демократії [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrrudprom.ua/digest/Zakonoprojekt_6601

4. Мэр Южноукраинска заявляет, что «регионалы» хотят перед выборами его убрать [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://obkom.net.ua/news/2012-02-17/1629.shtml>

5. Місцеві вибори –2012. пульс країни [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.irf.ua/files/ukr/programs/civsoc/local%20election-2010-ua.pdf>

6. Офіційний сайт м.Южноукраїнськ [Електронний ресурс] – Режим доступу: ujnoukrainsk.mk.ua

7. По мнению экспертов, новый закон о местных выборах не даст возможности развиваться местному самоуправлению. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://novostnik.com.ua/news/konservaciya-vlasti/>

УДК 324:388:392(477)

Н. О. Ніколаєнко

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО РЕСУРСУ

Узагальнюються основні види адміністративного ресурсу, які застосовуються на виборах. Висвітлюється авторська класифікаційна структура адміністративного ресурсу в дискурсі аналізу політичних технологій.

Ключові слова: адміністративний ресурс, вибори, виборча кампанія, політичний процес, деструктивні політичні технології, фальсифікації.

Обобщаются основные виды административного ресурса, применяемые на выборах. Освещается авторская классификационная структура административного ресурса в дискурсе анализа политических технологий.

Ключевые слова: административный ресурс, выборы, избирательная кампания, политический процесс, деструктивные политические технологии, фальсификации.

The basic types of administrative resource, applied on elections, are summarized. The author classification structure of administrative resource lights up in discourse of analysis of political technologies.

Keywords: administrative resource, elections, hustings, political process, destructive political technologies, falsifications.

© Н. О. Ніколаєнко, 2012

В сучасному політичному процесі дедалі більше уваги приділяють виборам. Вони є невід'ємною складовою формування правової держави та громадянського суспільства. Використання адміністративного ресурсу та інших деструктивних політичних технологій під час виборчого процесу знижують якість виборів та нівелюють електоральний вибір. Тому питання дослідження цієї політичної технології, що відноситься до некоректних політичних технологій, має важливе значення для будь-якої правової, демократичної держави світу, а особливо для такої політизованої держави, як Україна.

Актуальним для української та російської політичної науки став якісний аналіз політичних технологій. Глибокий науковий аналіз адмінресурсу як виборчої технології проведений українськими вченими М. Бучиним, О. Радченко, Д. Видрином та ін. Російські дослідники О. Панфілова, С. Швердяєв, О. Важеніна, В. Полуєтков, А. Чуклінов предметом свого дослідження обрали з'ясування маніпулятивної складової в адміністративному ресурсі.

Дослідження адміністративного ресурсу як недемократичного явища сучасного політичного процесу дає можливість знайти причини його застосування, визначити характер та можливості протидії даній політичній технології. Саме це визначає теоретичну актуальність та практичну значимість дослідження. Тому, у даному випадку автор ставить за мету: розглянути класифікаційну структуру адміністративного ресурсу та визначити основні види даного явища

Класифікувати адміністративний ресурс дуже складно. Це пов'язано з тим, що існує безліч різноманітних форм прояву цього явища, влада розробляє і втілює в життя все нові види адмі-